

LAKIALOITE 61/2002 vp

Laki äitiysavustuslain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi äitiysavustuslakiin säännös kansainvälisestä lapseksiottamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion varoista ottovanhemmalle tai lapseksiottajalle. Korvauksen suuruus ei riippuisi siitä, montako lasta samalla kertaa on nimetty tai sijoitettu lapseksiottajan luokse. Korvauksen suuruudesta kohdemaittain säädettäisiin valtio-

neuvoston asetuksella. Tarkoituksena olisi, että äitiysavustusta sekä kustannusten korvausta koskisivat samat säännökset mm. avustuksen ja korvauksen hakemisesta, muutoksenhausta, takaisinperinnästä, ulosmittauksesta, tietojen saamisesta ja luovuttamisesta, minkä johdosta äitiysavustuslakiin ehdotetaan tehtäväksi tarvittavat lisäykset.

PERUSTELUT

Kansainvälinen adoptio on useimmiten ratkaisu perheen tai henkilön lapsettomuuteen. Suomalaisen adoptioon luovutettavien lasten määrä on lähes olematon verrattuna adoptiolasta toivovien määrään. Valtaosa perheen ulkopuolisista adoptioista on siksi kansainvälisiä. Suomeen tulee vuosittain noin 200 lasta kansainvälisen lapseksiottamismenettelyn kautta.

Saapuvien lasten määrä on viime vuosina kasvanut. Lapsia saapuu mm. Venäjältä, Kiinasta, Kolumbiasta ja Thaimaasta. Kansainvälisestä lapseksiottamisesta aiheutuvat kustannukset ovat 3 200—15 000 euroa kohdemaasta riippuen. Kustannukset koostuvat muun muassa palvelunantajalle suoritettavasta maksusta, asiakirjojen käännöskuluista, ulkomailla toimivan asiamiehen palkkiosta, luovuttavan maan hallintokuluista sekä matkakuluista. Adoptioavustus,

joka kattaisi edes osan adoptiosta aiheutuvista kustannuksista, on perusteltavissa paitsi adoptiosta aiheutuneiden kustannusten suuruuden ja jatkuvan kohoamisen takia myös perheiden tasarvoisen kohtelun kannalta. On kohtuutonta, että adoptioon päätyvät pariskunnat, jotka usein ovat lisäksi aiemmin käyneet läpi raskaita ja kalliita lapsettomuushoitoja, ovat yhteiskunnan tarjoamien etuuksien suhteen huomattavasti huonommassa asemassa kuin biologiset perheet. Kansainvälisen adoption ei tulisi olla vaihtoehto ainoastaan taloudellisesti hyvässä asemassa oleville perheille.

Muissa Pohjoismaissa adoptioperheille myönnetään vastaava avustus. Korvaus olisi luonteeltaan kertaluonteinen, veroton korvaus ja sellaisena osa perhekustannusten tasausta. Se turvaisi edellytyksiä kansainväliseen adoptioon

niille, jotka taloudellisista syistä eivät nyt voi sellaista toteuttaa.

Korvauksesta aiheutuvat vuositason kustannukset olisivat noin 694 000 euroa. Mikäli nyt ehdotetut lainmuutokset tulevat voimaan 1.9.2002 lukien, arvioidaan vuonna 2002 korvauksen saajia olevan 70, jolloin kustannukset olisivat 230 000 euroa.

Hyväksyessään kuluva vuoden talousarvion eduskunta edellytti, että hallitus antaa eduskun-

nalle esityksen laiksi avustuksesta kansainväliseen lapseksiottamiseen siten, että avustuksen myöntämiseen tarvittavat määrärahat voidaan sisällyttää keväällä 2002 annettavaan lisätalousarvioletukseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

äitiysavustuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä toukokuuta 1993 annetun äitiysavustuslain (477/1993) 3 ja 5 §, 9 §:n otsikko sekä 1 ja 3 momentti, 10 §:n 1 ja 2 momentti, 14 §:n 1 ja 2 momentti sekä 15 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 3 § laissa 1003/2000 ja 10 §:n 1 momentti laissa 338/1997, sekä lisätään lakiin uusi 3 a ja 3 b § seuraavasti:

3 §

Avustus ottovanhemmalle tai lapseksiottajalle

Sen estämättä, mitä 1 §:n 1 momentissa, 2 §:ssä sekä 8 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään, oikeus äitiysavustukseen valtion varoista on myös ottovanhemmalla tai lapseksiottajalla, joka asuu Suomessa, kun lapseksiottamisesta annetussa laissa (153/1985) tarkoitettu ottolapsineuvonnan antaja tai kansainvälisen lapseksiottamispalvelun antaja on nimennyt alle 18-vuotiaan lapsen lapseksiottamisesta annetussa laissa tarkoitettulla tavalla sijoitettavaksi lapseksiottajan luokse. Kansainvälisessä lapseksiottamisessa avustuksen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että ottovanhemmalle tai lapseksiottajalle on myönnetty lapseksiottamisesta annetun lain 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu lapseksiottamisasioiden lautakunnan lupa.

3 a §

Korvaus kansainvälisen lapseksiottamisen kustannuksista

Kun kyse on kansainvälisestä lapseksiottamisesta, 3 §:ssä tarkoitettulla ottovanhemmalla tai lapseksiottajalla on oikeus lapseksiottamisesta aiheutuneiden kustannusten korvaukseen valtion varoista samoin edellytyksin kuin äitiysavustukseen.

Korvauksen suuruus ei riipu siitä, montako lasta samalla kerralla on nimetty tai sijoitettu. Korvauksen suuruudesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 b §

Ottovanhemman tai lapseksiottajan hakemuksen määräaika

Ottovanhemman ja lapseksiottajan, joka haluaa saada 3 §:ssä tarkoitetun avustuksen tai 3 a §:ssä säädetyn korvauksen, on haettava sitä viimeistään kahden kuukauden kuluessa siitä,

kun lapsi on lapseksiottamisesta annetussa laissa tarkoitettulla tavalla sijoitettu lapseksiottajan luokse. Avustus ja korvaus voidaan kuitenkin myöntää, vaikka sitä ei ole haettu säädetyssä määräjassa, jos sen epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta.

5 §

Rahoitus. Ennakoiden maksaminen

Äitiysavustuksesta ja korvauksesta sekä niiden toimittamisesta välittömästi aiheutuvat kustannukset korvataan valtion vuotuisen talousarvioon tarkoitusta varten varatun määrärahan puitteissa.

Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava kunkin kuukauden 20 päivään mennessä valtiolle määrä, joka kansaneläkelaitoksen arvion mukaan tarvitaan seuraavan kuukauden äitiysavustusten ja korvausten maksamiseen. Valtion on suoritettava kansaneläkelaitokselle tämä määrä ennakkona kuukausittain maksukuukautta edeltävän kuukauden toiseksi viimeisenä pankkipäivänä. Äitiysavustusten ja korvausten maksukuukautta seuraavan kuukauden 20 päivään mennessä kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava valtiolle edellisenä kuukautena maksettujen äitiysavustusten ja korvausten yhteismäärä. Kalenterikuukautena maksettujen äitiysavustusten ja korvausten yhteismäärän sekä saman kuukauden ennakkojen erotus otetaan huomioon maksukuukautta seuraavan toisen kuukauden ennakkoa määrätessä.

9 §

Suoritustapa. Avustuksen tai korvauksen menettäminen

Rahana äitiysavustus ja korvaus maksetaan siihen oikeutetun henkilön ilmoittamalle tilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen. Avustukseen tai korvaukseen oikeutetun pyynnöstä se voidaan kuitenkin maksaa muullakin tavalla.

Avustus tai korvaus menetetään, jos sitä ei ole nostettu tai vastaanotettu kuuden kalenterikuukauden kuluessa sen kalenterikuukauden päätty-

misestä, jonka aikana se on ollut nostettavissa, jollei erityisestä syystä katsota kohtuulliseksi toisin päättää.

10 §

Takaisinperintä

Jos avustus tai korvaus on suoritettu aiheetta, se on perittävä takaisin. Äitiyspakkauksena suoritettu avustus peritään takaisin avustuksen hakemisajankohtana rahana maksetun avustuksen suuruisena.

Takaisinperinnästä voidaan luopua joko kokonaan tai osittain, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä aiheeton suorittaminen ole johtunut avustuksen tai korvauksen saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä.

14 §

Tietojenantovelvollisuus

Avustuksen tai korvauksen hakija on velvollinen ilmoittamaan kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle kansaneläkelaitoksen määräämällä tavalla avustuksen tai korvauksen myöntämiseksi tarvittavat tiedot.

Valtion, kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen sekä sairaala tai muu hoitolaitos ovat velvollisia antamaan kansaneläkelaitokselle ja tämän lain mukaiselle muutoksenhakuelimelle maksutta hallussaan olevat avustusta tai korvausta koskevan asian ratkaisemista varten tarpeelliset tiedot.

15 §

Ulosmittaus- ja siirtokieltö

Avustusta tai korvausta ei saa ulosmitata eikä periä sosiaalihuoltolain (710/1982) perusteella annettavien sosiaalipalvelujen kustannusten korvaamiseksi.

LA 61/2002 vp — Pirjo-Riitta Antvuori /kok ym.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2002.

Lain mukainen korvaus suoritetaan lapsesta, joka on äitiysavustuslain 3 §:ssä tarkoitettulla ta-

valla nimetty sijoitettavaksi lapseksiottajan luokse tai sijoitettu lapseksiottamisesta annetussa laissa tarkoitettulla tavalla lapseksiottajan luokse 1 päivänä syyskuuta 2002 tai sen jälkeen.

Helsingissä 28 päivänä toukokuuta 2002

Pirjo-Riitta Antvuori /kok
Ulla-Maj Wideroos /r
Irja Tulonen /kok
Sakari Smeds /kd

Anu Vehviläinen /kesk
Virpa Puisto /sd
Pirkko Peltomo /sd
Kari Urpilainen /sd